Projekt
Berätta mera

Västerby förskola
läsåret 2019 2020

Götene kommun

Inledning

Västerby förskola är en föränderlig förskola, det blir en rörlighet i både barn- och personalgrupper eftersom den växer under året. Lokaler och gård är inte byggda för förskola, utan är gamla skollokaler, närheten till skogen ger barnen möjligheter att möta projektet både ute och inne. Hos pedagogerna finns en arbetsglädje och en vilja att utveckla sitt arbetssätt, alla vill prova nya vägar för att skapa en så bra utbildning som möjligt för barnen.

Förskolan har under några år arbetat projekterande och det har gett oss alla nya insikter om hur barn lär och hur barn med hjälp av olika uttrycksformer i projektet hittar sin ingång i att lära. Förskolan har fortsatt att utveckla det projekterande arbetssättet och sitt arbete med miljöerna. Under året har ateljéerna blivit en självklar del i utbildningen och de har blivit ett verktyg för alla barn att skapa sin egen förståelse i projektet.

Detta är första läsåret som förskolan har haft ett gemensamt projekt och syfte. Vi ser nu när vi tittar tillbaka att det har tagit många olika vägar och det har skapat en gemenskap mellan alla i huset. Pedagoger och barn har fått en förståelse för vad projektet innebär. Vi vill med vår projektsammanställning dela med oss till dig av våra processer och insikter,

"När vi pedagoger är entusiastiska så smittar det av sig, det är av vikt att vi fortfarande är nyfikna och vill lära."

Katarina Bly och Lena Edholm rektorer
Kinna Segerstig pedagogista

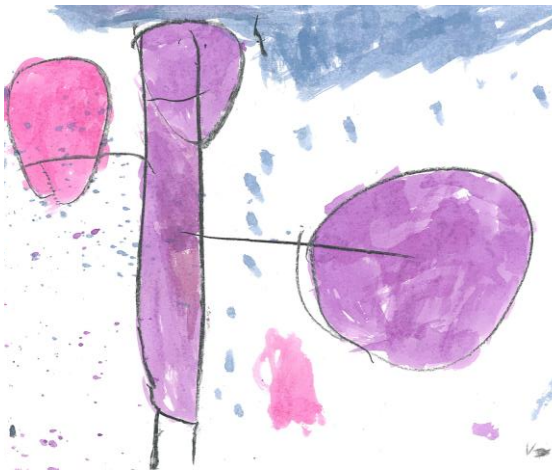

Innehåll

Inledning 2
Projektets syfte 5
Läroplansmål 5
Fokusfrågor 5
Förskolans gemensamma upplevelse 6
Projektuppstart 6
Solens berättelse 7
Möten kring böcker 7
Fordon som igenkänning och trygghet 8
Vi möter ett myller av språk 8
Vi bygger en Cadillac 9
Mötet med pensel och färg 10
Vi skapar ljud 11
Delaktighet av vårdnadshavare 12
Pedagogernas processer 12
Månens och Stjärnans berättelse 13
Min bok, min berättelse 13
Boken på olika platser 13
Böckerna skapar lek 14
Penseldrag och färg, ett gemensamt träd växer fram 16
Titta en fisk 17
Min egen bok 19
Vart bor pettson? 19
Vårdnadshavares delaktighet 22
Pedagogernas processer 22
Kometen tre-fyras berättelse 23
Min bok 23
Boken blir levande i miljön 24
Morgonmötets betydelse 25
Processen alla är vi olika 26
Olika världar med hus och berättande 27
Projicering 28
Resor… 29
Delaktighet av vårdnadshavare 30
Pedagogernas processer 30

Kometen fems berättelse 31
Presentationer 31
Vi är dinosaurier 32
Bland stenarna finns avtryck från förr 33
Dinosaurier, isbjörnar och kaniner 34
Delaktighet av vårdnadshavare..... 36
Pedagogernas processer..... 36
Sammanfattning 37
Referenslista 39

Projektets syfte

Vårt syfte är att genom olika uttrycksformer ge ALLA barn möjlighet att utveckla sitt lyssnande och berättande tillsammans.

Barnen ska via berättelser få uppleva empati i ett sammanhang och möjlighet att kunna identifiera sig genom olika karaktärer.

Läroplansmål

”Språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman. Förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt.

Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter.

Utbildningen ska ge barnen förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften. Därigenom läggs grunden till att barnen på sikt tillägnar sig de kunskaper som alla i samhället behöver. Förmåga att kommunicera, söka ny kunskap och samarbeta är nödvändig i ett samhälle som präglas av stort informationsflöde och kontinuerlig förändring.” s.8

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans,
- intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,
- intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap,
- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,

läroplanen för förskolan 2018

Fokusfrågor

Vad intresserar barnen i berättelserna?
Hur utvecklar vi miljöerna utifrån barnens berättelser?
Hur möter berättelser barnens lekvärldar?
Hur möter barnen lekvärldarna utifrån berättelserna?

Förskolans gemensamma upplevelse

Projektuppstart

Innan sommaren fick alla barn och vårdnadshavare ett sommarbrev där vi bad dem att ta med en bok som barnen tycker om att läsa till förskolan.

I sommarbrevet presenterade vi också vårt kommande projekt Berätta mera och dess syfte. Böckerna som barnen tog med sig skulle vi sedan arbeta med i vårt projekt. Vår tanke var att skapa en bro mellan oss och vårdnadshavarna och på så sätt göra dem involverade i vår utbildning. Vid höststarten hade vi ett föräldramöte där vi presenterade mer om vårt projekt, vi hade bjudit in barnboksbibliotekarien som berättade om barnboken och läsningens betydelse.

I utvecklingsgruppen tog vi beslut om att vi ville göra en gemensam uppstart för projektet i hela huset. Vi kom då fram till att vi ville använda oss av uttrycksformen drama och därmed göra en dramatisering för alla barnen. Vi ville även att karaktärerna i teatern skulle vara igenkänningsbara för barnen. Vi kom vi fram till att använda oss av Pettson och Findus. Vi samlade alla barnen på Kometens torg och genomförde dramatiseringen; Findus gjorde först entré med en resväska som han hittat, resväskan innehöll böcker. För att få Pettsons uppmärksamhet och få honom att leta efter honom så hade Findus tagit hans tidning och sprang och gömde sig. Pettson letade efter Findus, han hittade honom till slut och bad Findus om att få tillbaka sin tidning. Findus vägrade att ge Pettson tidningen om han inte först läste en av alla böckerna som Findus hade hittat i resväskan. Pettson valde en bok och läste den för Findus.

Efter att dramatiseringen var klar uppmanade Pettson och Findus barnen att ta med sig en bok de tycker om hemifrån till förskolan.

Solens berättelse

Möten kring böcker

Barnen har tagit med sig en bok hemifrån som vi sedan jobbat med under hela läsåret. Barnen har presenterat sina böcker. Vi har fokuserat på bilderna. Till en början läste vi texten, då tröttnade barnen snabbt och gick ifrån samlingen. Vi har hittat olika sätt för att skapa nyfikenhet för boken. Vi dramatiserade en elefant som sprutade vatten och alla djur som kom upp i boken. Barnet som hade med sig boken, identifierade sig själv och sin familj med alla djuren i boken genom att peka på de vuxna djuren och säga pappa och mamma. Barnet pekade även på de små djuren och sa sitt och sina syskons namn. Vi har valt att kopiera barnens böcker och laminera dem så att de kan använda böckerna fritt och vi slipper vara rädda att deras böcker ska gå sönder. Barnen benämner vems bok det är och är stolta över sina egna böcker. De sätter sig ofta i soffan med sina böcker. De vill gärna att vi läser för dem men de läser också själva. Det finns oftast något som barnen fokuserar på i varje bok. Tex att kaninen somnade i skottkärran, giraffen är lite ledsen, mumin plockade bär, nallarna badar. Dessa saker upprepade de varje gång vi tog fram böckerna. De kopplade händelsen till boken direkt när de såg boken.
Vi har hört av vårdnadshavare att barnen har fått ett större intresse för böcker hemma också. Barnen har förstått att alla böcker inte har samma språk.

Ett barn sa: -

Den här boken är på engelska

Barnen dras till vår sagoskog. De går in i rummet och sätter sig på stubbarna och tittar i böcker tillsammans. De böcker som varit mest intressanta är de som presenterar en sång ”olle-och-ellen”-serien. Barnen ber att få hämta boken när vi ska sjunga.

Fordon som igenkänning och trygghet

Det som varit genomgående för hela terminen är intresset för fordon, böcker och skapande av ljud/musik där alla barnen tillåts att utforska ljud på olika sätt. Barnen leker i lutande planet i rutschkanan, de leker att de ska åka till olika platser, ex doktorn. De vet att bältet ska på. De besitter en stor kunskap om fordon. En del av barnen benämner bilmärken och kopplar ihop bilmärken med personer. De har också bilarna bara för att hålla i, som en trygghet.

Några barn i taget har fått skapa fordon i lera. Vi ställde upp olika fordon som inspiration. Ett barn skapade en epatraktor, den fanns inte med som inspiration. Epa-traktor är något som det barnet pratar om hemma. Vi hade också en blå ford pick-up som barnet benämnde som en epa vid första anblicken.

Barnen har sedan fått färglägga sina fordon, var och en valde färg. De smakade på färgen och provade att sätta färgen på kroppen. Vi såg att barnen inspirerades av varandra i att välja färg. Vi ser att barnen har utvecklats under hösten, de vågar mer kan utmanas i situationer där de varit försiktiga från början. De vill gärna måla och skapa, de ber om att få göra det.

Vi möter ett myller av språk

Vi har sjungit och spelat mycket. Vi har hört från vårdnadshavare att barnen gör tecken till sångerna hemma och sjunger. De skapar ljud med hjälp av kaplastavarna och bilarna, de klappar händerna och snurrar runt och dansar. Barnen har frågat efter musik: - kan vi sjunga nu. Barnen har fått spela både på gitarren och ukulelen. Vissa barn låtsas att de spelar instrument hemma också. Ett barn tog en ballong och drog i den så att den såg ut som en gitarr och låtsades spela på den. Föräldrarna hör också vissa fraser som kommer från olika sånger. Ett barn har önskat sig en gitarr i julklapp. Pedagogerna har ändrat sångtexter så de handlar om barnen, det är uppskattat av barnen.

Vi har barn som har polska som modersmål. Pedagogerna har lärt sig några ord och fraser på polska. Vi ser att det betyder mycket för barnen och skapar en trygghet. De hajar till och ler när vi använder oss av det språk som de känner igen hemifrån. Vi har spelat musik på polska och barnen dansar till. När barnen har tagit upp en leksak har vi använt oss av Google translate för att lära oss det polska ordet för leksaken. Vi säger ordet på polska och sen på svenska. Vi har en pippibok på polska som vi har läst för barnen. Det var svårt och barnen skrattade. Vi har använt mycket tecken och barnen förstår många av dem. Barnen utmanar oss pedagoger genom att fråga hur man tecknar vissa ord,

ett barn frågade: - *"Hur tecknar man bös"*

Barnen har fått ta med mjukiskatten Findus hem. Vårdnadshavarna har fotat något som barnen tycker om, där barnet och Findus är med på bilden och sen har de skickat bilderna till förskolan. Barnen har sedan fått visa sina bilder för de andra barnen och berätta på sitt sätt. De berättar genom att le, peka och prata. Vårdnadshavarna har gett pedagogerna en berättelse så att pedagogerna har kunnat stötta barnen i deras berättelse. Vi har sett att bilderna övergripande innehåller fordon eller djur. Ett barn som presenterade sin Findus-bild, satt tillsammans med sin syster framför en spegel. De fascinerades över att de kunde se sig själva och dockan på två ställen samtidigt. De benämnde findus och dockan som bäbbe. Ett annat barn presenterade sin Findus-bild, där var fokuset Findus. Föräldern sa att så fort de plockade fram Findus så kände barnet igen katten. Barnet har ännu inget eget språk, men pekade igenkännande på Findus då bilden visades. Ytterligare ett barn har fått presentera sin Findus-bild. Fokuset på den bilden var att barnet åt pannkakor och att barnet själv var med på bilden.

Vi bygger en Cadillac

Vi har ett barn som har börjat säga ”raggarbilar”, de andra barnen har inspirerats till att säga det också. Vi har börjat bygga en raggarbil, vi använde oss av en bokhylla. Barnen var med och satte fast ratten, däcken, Cadillac-märket och lyktorna. Barnen leker med bilen, de sätter sig i bilen och läser bok.
Intill bilen finns en uppsatt bilbana på väggen, barnen använder banan och kör bilar på. De pratar om bilars färger. Barnen har fått prova verktyg till olika ändamål.

Vi såg att en del barn har erfarenhet av verktyg sen tidigare och var vana vid att hjälpa till. Vi ser att de är nyfikna på vad vi gör och vill vara med och prova. De ”härmar” det vi gör. Ett barn satt i raggarbilen och tutade. Barnet sa: däck. (ratten är gjord av ett däck).
Vår bil står placerad i en kub med ett vitt tyg framför. Vi projicerade upp en film från Youtube, som var från en cruising genom Lidköping. Barnet som körde följde med ratten åt det håll som bilen svängde. Barnen gick fram och kände på bilden och ett barn uppmärksammade att bilden även syntes på baksidan av tyget. De pekade på människorna och uppmärksammade olika saker som stora fordon. De körde och svängde och under tiden de åkte så sjöng vi tillsammans. Vi hittade på egna sånger, ”en raggarbil, en raggarbil, det är en bil med raggare i.” Vi bytte film och körde vanlig stadstrafik genom Göteborg. Ett barn undrade vart raggarbilarna var när vi körde i Göteborg.

Mötet med pensel och färg

I ateljén har vi projicerat upp katten Findus som barnen fick måla med flaskfärg och sedan fyllde vi i konturerna. Vi har satt upp bilden på Findus på väggen. Vi har också projicerat upp mucklorna som barnen fått måla. Vi har sett att en del barn är vana och har mött färg tidigare där har själva målandet varit processen. Andra barn har vi fått stötta och visa hur man tar färg med penseln för att sedan börja måla på pappret. Där har processen mera varit att lära känna materialet genom att känna på, smaka på och testa att använda pensel, färg och papper. Ett barn testade att måla med andra sidan av penseln. Det blev helt andra streck än med själva borsten på penseln.

Ett barn ville inte måla alls i början utan hade mest behov av att lära känna miljön i ateljén genom att gå runt och känna sig fram och titta på saker. Det fick den tid barnet behövde. Det var ett stort framsteg för barnet den dag när det var beredd på att prova måla. Vi har sett att flera barn målar sina naglar med penseln. Vi har även testat på att göra fotavtryck med röd flaskfärg. För många barn var det en spännande upplevelse att få färg målad på foten med en pensel.

Under en period var barnen fascinerade av fiskarna som sitter som schablonmålning på väggen i skötrummet. Vi bestämde då att måla fiskar med barnen. Vi projicerade upp fiskar på väggen som barnen fick måla. Sen gjorde vi en damm av vår scen genom att häfta fast blått tyg. Vi häftade fast fiskarna som vi målat på tyget. Därefter målade vi en badbalja med brun färg som fick fungera som båt. Det som var mest intressant var att försöka plocka ner fiskarna från väggen. Vi målade med gröna färgpennor till Vivaldi. Barnen fick välja vilken penna de ville använda, tusch eller vanlig färgpenna. Ett barn tog en av varje. Barnet hade en i varje hand att måla med. Ett barn utforskade smaken på pennan och målade inte så mycket på pappret. Vid ett senare tillfälle målade vi grönska med vattenfärg med musik till Vivaldi. Vi satte fram inspirationsbilder med vårblommor. Vi fick visa tekniken att doppa penseln i vatten innan de tog i färgen. Barnen fick välja mellan tjock och smal pensel. Barnen reagerade på musiken, genom att bli lugna. Ett barn stannade upp i sitt målande när musiken tystnade och började måla när musiken började igen. Vi har satt upp bilderna, barnen går och pekar på målningarna. De är stolta över det de skapat.

Vi skapar ljud

Vi har fortsatt att jobba med musik. Barnen uttryckte sången med rörelser och ljud på ett sätt som de tidigare inte har gjort. Pedagogerna har stöttat barnen genom att skapa nyfikenhet via drama, konkreta rörelser och sång.
Vi har haft sångsamling där barnen utmanades att spela med bilar på gitarren. De barn som varit med tidigare och provat spela på gitarren med olika material provade direkt utan att tveka. De barn som inte varit med innan var avvaktande till en början. De tittade på pedagogen och sökte bekräftelse om det verkligen var tillåtet.

Delaktighet av vårdnadshavare

Vi gjorde en katten-Findus-väska som barnen fick ta med sig hem varsin helg. I väskan fanns även ett brev till barnen med ett uppdrag. Barnen skulle ta kort på något de tycker om tillsammans med Findus och barnet själv. Denna bild fick barnet sedan presentera för sina kompisar på förskolan. Genom läslyftet har vi arbetat med identitetstexter. Vi har bett föräldrarna om bilder på barnet och dennes familj, hus, viktiga saker och andra viktiga personer i barnets närhet. Av dessa bilder har vi sedan gjort böcker som barnet har fått presentera för sina kompisar genom att projicera upp dem på väggen. Vi har tydligt sett att dessa böcker varit till stor glädje för barnen. Flera har pekat på bilderna och sagt: - Mamma, pappa, bil, vovve osv. De har också härmat djurläten från sina bilder. Tex gnäggat för häst.

Pedagogernas processer

Vi har utvecklat vårt sätt att bygga miljöer tillsammans med barnen. Våra reflektioner har utvecklats. Vi har hittat ett sätt att följa små barns processer. Vi har sett och varit lyhörda för vad de intresserar sig för. Vi pedagoger ser olika saker och delger det till varandra. Vi har involverat vårdnadshavarna mycket genom de uppdrag vi har skickat hem. De har även delgett oss vad de sett för utveckling. Vi som pedagoger har utvecklat vår mångkulturella sida. Vi försöker lära oss ord på olika språk utifrån barngruppen. Vi ser att barnen som har ett annat modersmål visar igenkänning när vi använder ord från deras hemspråk. De visar igenkänning och vi ser att det skapar förvåning och glädje. Vi har byggt upp en ateljé och har börjat använda den. Vi behöver utveckla arbetssättet mer i ateljén tex att hålla flera stationer och processer igång där samtidigt. Vi har använt projicering för att skapa miljöer, som att presentera barnens material.

Månens och Stjärnans berättelse

Min bok, min berättelse

Efter vår gemensamma uppstart har barnen kommit med böcker i omgångar. Då barnen gärna ville visa sin bok och läsa den direkt har vi valt att göra det. När barnen kom med boken tog vi även en bild på barnet och deras bok, dessa bilder har vi satt upp i miljön inne på hemvisten och i hallen. För att barnens egna böcker inte skulle komma till skada så kopierade vi boken. De kopierade böckerna har funnits tillgängliga för barnen i deras lekmiljö.

För att sedan påbörja projektet med barnen startade vi med en presentation med en av barnens böcker, Bamse; sjung med Bamse. Vi samlade barnen på mattan och under tiden så spelade vi en vinjett, alla barn kom och satte sig. En av pedagogerna höll i boken och visade den för barnen. Det barnet vars bok det var vi visade fick berätta vad det tyckte om med boken. Vi sjöng sångerna i boken tillsammans, Bamsesången var den låten som var viktigast. Flera av barnen kände igen karaktären Bamse och hade egna erfarenheter av Bamse. Vi använde oss även av Ipaden och lyssnade till låten på Youtube.

Boken på olika platser

Ett barns bok tog vi med oss när vi gick till skogen. Vi satte oss i gräset intill stigen och delade ut frukt till barnen. Under tiden barnen åt frukt så läste vi boken ”Sov gott dröm sött” tillsammans. Barnen satt alla ner och lyssnade. Målet med detta var att visa barnen att man kan läsa vid olika tillfällen, det går bra att ta med sig böcker och läsa ute också.

Vi har läst böckerna flera gånger så att alla barn fick möjlighet att uppleva böckerna, barnen har haft dem i sin lekmiljö, vi har använt oss av projektorn och projicerat upp bilderna på väggen och gjort bildpromenader. Genom att projicera bilderna så har barnen kunnat uppleva boken på ett annat sätt, många av barnen ville gärna vara mitt i bilden och tittade och rörde vid de olika sakerna

bilden visade. På så sätt kunde barnen vara i boken. Vi har använt ateljén, barnen har fått skapa på olika sätt för att väcka böckerna och berättelserna till liv. Barnen har till exempel skapat egna figurer som är med i Bamseboken och gjort träd till Bamses trädgård.

I och med detta projekt har barnen börjat visa ett större intresse för böcker i allmänhet. Böcker vi har på hemvisten hämtar de gärna och sätter sig med själva. de tittar i dem och låtsas läser. De kommer med böckerna till oss pedagoger och vill att vi ska läsa dem. Barnen har ett stort intresse för sina egna böcker som de har tagit med sig och känner igen dem, men de har också visat intresse för varandras böcker. Barnen känner igen omslagen och berättelserna. Vissa barn kan berättelserna utantill och vet vad som ska hända innan vi hunnit och läsa det. Under projektets gång har vi dokumenterat genom att ta kort, filma och anteckna barnens uttryck och tankar. Bilderna har vi sedan satt upp på väggarna för att barnen ska få en plats där de kan mötas och återigen uppleva böckerna. Vi ser att barnen tillsammans pekar och pratar och resonerar kring dokumentationen.

Böckerna skapar lek

Ett av barnen hade med sig boken Knacka på. Barnet presenterade med stöd av en pedagog. Pedagogen höll i boken så att alla barnen kunde se den och barnet satt i knät på pedagogen och presenterade boken. Efter presentationen har vi fått veta att barnen går runt hemma och knackar på olika saker. Vi valde att möta barnen genom att sätta upp dörrar på väggen på hemvisten. Under arbetet med den här boken började vi även vårt arbete med tecken som stöd. I början observerade barnen mest tecknen, men nu börjar barnen använda tecken mer och mer. Barnen har fått uppleva färgerna i boken på olika sätt, i ateljén har de fått prova att måla med de olika färgerna. Varje barn grep sig an färgen på olika sätt, en del klev rakt in och andra var mer försiktiga.

En bok som fått stor betydelse för projektet är boken ”Hej Dino”. Barnet som hade med sig boken var under presentationen aktiv och visade hela boken för sina kompisar. Det mest intressanta med boken var den farliga dinosaurien med vassa tänder som åt kött. När vi läste boken använde vi ljud som dinosaurien gjorde ifrån sig och klampljud när dom sprang. Dagen efter presentationen hade vi en bildpromenad i boken genom att projicera upp bilderna på en vägg. Vi kom in att prata om vad Dino äter, vilka dinosaurier som är snälla och vilka som är farliga. Efter detta har boken ”lekts” många gånger.

Barnens intresse för dinosaurier ledde till att pedagogerna tillsammans med barnen skapade en dinosauriegrotta i vår lekmiljö. Med hjälp av grönt tyg, naturmaterial, ljusslinga, målningar och dinosauriespår skapade vi en värld för våra leksaksdinosaurier. När pedagog är tillsammans med barnen i grottan hörs och märks det att barnens nyfikenhet och intresse för dinosaurier både har utvecklats och gett resultat i ren kunskap om de olika dinosaurierna.

En annan hemvist i huset har också arbetet med dinosaurier. Några av deras barn kom och berättade för oss om två olika dinosaurier, en köttätare och en växtätare. De berättade hur stora de var, vad de åt, om de var farliga eller snälla, hur stora tänder de hade. Vi använde oss även av Ipaden under denna samling för att visa bilder på de olika dinosaurierna. Vi avslutade med att läsa boken ”Hej Dino” en gång till och hörde under läsningen att alla barn var aktiva och inspirerade av sin nya kunskap kring dinosaurier.

Penseldrag och färg, ett gemensamt träd växer fram

För att skapa en vi-känsla i den nya barngruppen och det nya arbetslaget startade vi upp vårterminen med att gå till skogen flera gånger. Barnen fascinerades av träden i skogen, de tittade upp på trädtopparna. För att ta tillvara på detta så valde vi att barnen skulle få skapa en gemensam teckning. En teckning av ett stort träd. Pedagogen la ut ett stort vitta papper på golvet i ateljén och dukade upp med brun färg och penslar. Två barn i taget introducerades. Barnen tog sig an uppgiften på olika sätt. En del upptäckte och jämförde verktygen medan en del satte igång att måla och fortsatte sen att måla hela tiden. Ett barn gick in mitt på pappret och målade runt sig där, de andra stod vid sidan av pappret. Barnen använde olika tekniker och de målade på olika platser på pappret. En del målade korta streck och doppade i penseln andra målade mer runt och provade att måla på sig själva, de målade på handen och tryckte fast färgen. En pedagog var med och stöttade och uppmuntrade barnen.

Arbetet med trädet har pågått under flera veckor, barnen har fått komma tillbaka och möta den gemensamma teckningen av trädet flera gånger. Vi har utmanat barnen genom att de har fått testa olika penslar att måla med. Barnen har även blivit mer och mer involverade i att plocka fram och förbereda, samtidigt som de har fått vara med och plocka undan. När teckningen var färdig klippte en pedagog med hjälp av några barn ut två träd, en buske och en stubbe. Dessa satte vi tillsammans upp på hemvisten i vår skogsmiljö. Efter att trädet var klart kom barnen fram till att vi behövde ha löv till träden. De fick var sitt papper med färgen grön, de fick välja penslar och valde de smala. Vi såg att alla gjorde olika avtryck, en del tryckte, en

del drog någon tog ett finger och drog av färg. De satte avtryck med hjälp av färg. Löven har satts upp i trädet på hemvisten. Barnen har berättat hemma om att de gör ett träd. Vi märker att vårdnadshavarna använder delta och återkopplar det som sker på förskolan till barnen hemma.

Titta en fisk

Med hjälp av projektorn har vi kunnat utforska olika saker tillsammans. Vi har kört Bamsegympa och Bolibompadrakens. För att spinna vidare på naturen efter att trädet var klart så valde vi att projicera upp en film som visade fiskarna och livet i havet. Filmen med fiskarna skapade intresse och fascination hos barnen. De tittade på fiskarna med stora ögon och ställde sig i bilden och tittade på de olika fiskarna. Barnen sa flera gånger ”titta” och ”fiskarna”. Barnen försökte fånga fiskarna med händerna och med koppar ifrån hemvrån och de försökte mata fiskarna. Ett av barnen tog saltkaret från hemvrån och skakade den över bilden på fiskarna. Barnen lyssnar och återupprepar vad vi pedagoger berättar och benämner.

Vi tittade på filmen vid flera tillfällen och hittade även flera filmer ifrån havet som vi tittade på med barnen. Det var just fiskarna med de olika färgerna och formerna som var intressanta. Därför har barnen fått skapa egna fiskar med hjälp av papptallrikar, färg och glitter. Vid skapandet av fiskarna var barnen själva med pedagogen vilket skapade många diskussioner om fiskar och själva skapandet. Vi satte upp blått papper som ett hav på en av skärmväggarna på hemvisten, där skulle barnens fiskar få bo. Barnen har även använt sig av lärplattan för att undersöka olika fiskarter och de fiskarna som de verkligen gillade har vi skrivit ut bilder på och satt upp i havsmiljön.

Då barnen visade stort intresse för fiskarna valde vi att plocka in fiskar mer på vår hemvist. Vi skapade en fiskdamm med sång-kort av utklippta bilder på fiskar med olika sånger på baksidan. Barnen har fått fiska med ett spö och ta upp dessa kort. De har haft olika tekniker för hur de fiskar. De var koncentrerade och tittade noga på fiskarna och valde en av fiskarna att fiska upp. För något barn var det själva fiskespöt som var intressant och för ett annat barn var det fiskarna. Det krävdes stor koncentration för barnen att få magneten i tråden från fiskespöt att fastna på gemen som satt på fiskarna. Det var svårt att träffa rätt och det krävdes många försök innan fisken var fast. Barnen har fått fiska flera gånger och det har gått lättare och lättare för dem att fiska upp fiskarna. Ett barn pratade om en fiskbok, vi kom tillsammans fram till att vi skulle skapa en egen fiskbok. Vi tog hjälp av lärplattan, barnen tillsammans med pedagogen sökte på fiskarter. Barnen skrollade igenom bilderna själva och fick välja fiskar som de ville ha med i boken. Efter att barnen hade valt vilka fiskar som de ville ha med satte vi ihop bilderna i ett Picollage och skrev ut dem. Vi tog även kort på barnens egna fiskar som de har skapat och skrev ut till boken. Boken används av barnen, de sitter ofta och tittar på bilderna i boken och pekar på fiskarna. Barnen vill gärna att vi pedagoger tittar tillsammans med dem och benämner fiskarna och säger vad det är för något art.

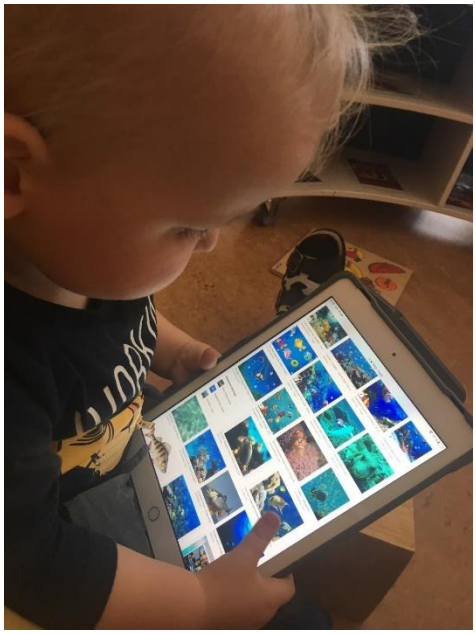

Vi har även hängt upp en kopia av boken på utställningen ”från en plats till en annan”. Vi har varit framme och tittat på utställningen med barnen och barnen kände igen sina fiskar som de skapat. Ett av barnen uttryckte direkt; -

där är min fisk”.

Barnen upptäckte även att deras bok hängde där så vi bläddrade igenom den och tittade på de olika fiskarna i den. Efter att vi hade tittat på Västerbys fönster så gick vi vidare och tittade i alla fönster på utställningen och barnen pekade och benämnde vissa saker som de såg. Vi frågade även barnen vad de tyckte om utställningen och de sa att den var fin.

Min egen bok

Barnen pratar gärna om sin mamma och pappa. För att fånga upp detta som är väldigt viktigt för barnen valde vi att involvera vårdnadshavarna. Vi bad dem att ta kort på sig, på syskonen, på huset och på sina fordon. Vårdnadshavarna skickade sedan bilderna via sms. Pedagogerna satte ihop bilderna till personliga böcker till barnen. Boken har en framsida med bild på barnet och dess namn och efter det följer bilder på familjen, vart de bor och bilder på deras fordon. Barnen visar igenkänning till sina egna böcker och bilder och berättar för varandra vad det är på bilderna. De hämtar böckerna ofta och sätter sig och tittar i dem. De tittar både i sina egna böcker och sina vänners böcker. Barnen kommer med böckerna till oss pedagoger och vill att vi ska titta i dem tillsammans. Bilderna på bilarna i böckerna har lett till många samtal. Ett barn säger, pappas bil, mammas bil. Ett annat barn berättar; - där är det ett flygplan, - där är pappas bil, samtidigt som barnet pekar på bilderna.

Vart bor pettson?

Figurerna Pettson, Findus, mucklorna och hönorna har fått en stor betydelse för barnen på Stjärnan. Vi introducerade figurerna i skogen och har fortsatt att ta med dem till skogen. Barnen har fått leta efter Pettson och Findus i skogen och barnen började då diskutera om Pettsson och Findus. Deras tankar och diskussioner handlade om vart Pettson och Findus bor, de kom fram till att de inte bor i skogen utan att de har ett hus att bo i.

Barnen fick ett brev från Pettson och Findus där de utryckte en önskan om att få barnens hjälp. De ville ha ett hus som de kunde bo i och undrade om barnen kunde hjälpa dem att bygga ett hus till dem. Barnen ville hjälpa Pettson och Findus och började att dela sina tankar om hur de önskade att huset skulle se ut. Ett barn sa att huset skulle vara rött.

För att fullfölja uppdraget om att skapa ett hus till Pettson och Findus tog vi en kartong som skulle få fungera som hus. Barnen började med att måla kartongen röd som ett av barnen tidigare hade önskat. I ateljén hade pedagogerna dukat upp med penslar och röd färg. Några barn i taget fick komma in i ateljén och måla. Alla barn var fokuserade på uppgiften och hade sin egen teknik för att måla kartongen. Barnen var noga med att hela kartongen skulle bli målad med röd färg.

När huset var färdigmålat diskuterade barnen hur det ser ut runt huset. Barnen kom fram till att huset behövde en trädgård med grönt gräs. Vi tog en till kartong och klippte ut en platta som huset kunde stå på. Tillsammans fick barnen måla kartongen, de använde grön färg och tjocka penslar som pedagogerna hade dukat fram. Barnen var fokuserade på det de gjorde och sa inget till varandra under tiden de målade. De målade på olika sätt, vissa mer detaljrikt och någon drog penseln fram och tillbaka och någon målade i cirklar med den gröna färgen.

Barnen fick samsas och måla på ett gemensamt underlag och alla valde sin del av kartongen att måla på. Färgen verkade vara det som var mest intressant till en början och sedan hur gräsmattan tog form, hur den blev när de målade den.
Efter att gräset var målat så limmade vi fast huset på gräset. Vi diskuterade med barnen om trädgården var klar eller om det skulle vara något mer där. Vi använde oss även av en Pettson och Findus bok och gjorde bildpromenad med barnen och tittade på hur deras hus och trädgård såg ut i boken.

Barnen kom då fram till att vi behövde göra staket till trädgården och att staketet skulle var vitt. Pedagogerna la fram glasspinnar, vit färg och penslar. Barnen tog sig an uppgiften på olika sätt. Ett barn färglade pinnen liggande på bordet, några barn ville ha hjälp med att vända på glasspinnen när de hade målat den på ena sidan. En del höll fast pinnen med sitt finger och flyttade fingret vartefter de målade. Vi ser att en del barn är rädda för att få färg på sig, medan andra barn inte verkade bry sig alls om det. Staketpinnarna lades på en bricka efteråt för att torka. Vi satte upp staketet upp runt gräsmattan med hjälp av limpistol.

Pettson och Findus hus har tagit form. Huset har en trädgård med vitt staket runt. Med hjälp av återbruks material som kartong, glasspinnar och färg med mera så har barnen kunnat färdigställa huset och Pettson och Findus kan få flytta in. Vi hade en samling och ställde ner huset på golvet, figurerna Pettson, Findus och hönan var med. En av pedagogerna berättade en berättelse om hur det gick till när de flyttade in. Barnen lyssnade fascinerat till berättelsen. De uttryckte en glädje över att Pettson och Findus äntligen kunde få flytta in. En av pedagogerna hade placerat små lampor i huset och dessa ville barnen tända så att det blev ljust i huset.

Som avslutning på projektet har vi ställt ut huset i utställningen ”Från en plats till en annan” i den tidigare leksaksaffären. Barn och pedagoger har cyklat fram på vår elcykel och tittat på utställningen. Barnen kände igen Pettson och Findus hus och pekade på det och sa ”titta där är Pettsons och Findus hus”. Barnen kände även igen Findus som satt där i fönstret. Barnen var mest intresserade av huset som de själva hade skapat i utställningen.

Vårdnadshavares delaktighet

Vi har plockat upp det som barnen har visat intresse för och bjudit in barnens vårdnadshavare i det vi hållit på med genom att ständigt lägga ut bilder och berättelser på Delta. Några av föräldrarna har lämnat kommentarer på inläggen och andra har återkopplat genom att kommenterat vad vi har gjort när de har mött oss vid lämning och hämtning. Vi har gett vårdnadshavarna möjlighet att vara delaktiga genom att bidra med bilder på familjen, vart de bor och fordon. Vi som pedagoger lyhörda för vårdnadshavarnas önskningar och tar till oss det som de uttrycker om såväl omsorgen kring deras barn som idéer och tankar kring projektet. Vi har även arbetat för att få igång ett samarbete medvårdnadshavare där vi kan få material till förskolan som vi kan återanvända. Vi har lagt ut på Delta och bett vårdnadshavarna om att komma med saker som till exempel tyger. De gånger vi har bett om saker och uttryckt att vi behöver vissa grejer så har några vårdnadshavare varit nyfikna på vad vi ska använda materialet till. Många uttrycker även förvåning över att vi vill ha saker som för dem annars skulle slängas. Vi har även haft vårdnadshavare som har haft funderingar kring vår utegård och kommit med idéer på hur vi kan förbättra den, vilket vi tar till oss. En vårdnadshavare har skänkt växter som vi har kunnat plantera för att förbättra helhetsintrycket av vår gård.

Pedagogernas processer

Vi har genomgått utveckling som pedagoger, med nya barngrupper med nya individer kräver att vi utvecklas och formar oss efter de barnen vi har och deras behov. Våra barn har behövt utmanas i sin självständighet, vi har varit närvarande och stöttande för att barnen ska få träna upp sin självkänsla. Vi har även utmanat dem till att ta egna beslut och tränat på att de ska göra så mycket som möjligt själva. Barnen har därför blivit mer och mer självständiga desto längre tid det har gått. Barnen uttrycker sig och är inte rädda för att prova på olika saker.Projektet har bidragit till att vi har barn som vågar stå för sina egna berättelser och vi ser att barnen vill berätta och vill att vi andra lyssnar. Barnen berättar om sina erfarenheter både hemifrån och ifrån förskolan. Böckerna har varit till stor hjälp och öppnat upp för samtal mellan barnen och mellan barnen och pedagogerna. Barnen har insett att vi har ett projekt och det projektet har verkligen blivit deras och barnen har fått sätta sin prägel på det. Den gemensamma uppstarten av projektet var bra då den kickade igång oss alla, vi blev inspirerade och ville sätta igång direkt. Barnens egna böcker började trilla in på hemvisten och barnen var otåliga med att få ha sin bokpresentation. Barnen vågade ta plats och uttryckte sig om sin bok och dess text och bilder. Barnen behövde olika mycket stöd under presentationerna, något barn kunde bocken helt utantill och berättade för de andra barnen vad den handlade om. Ett annat barn behövde stöd genom att vi visade bilden och tillsammans tittade på dem och läste vad boken handlade om. Vid något tillfälle satt vi i en ring där barnet satt i knät med boken hos en pedagog och pedagogen fick läsa ur bocken. Vi pedagoger har respekterat barnens olikheter och barnen har fått presentera sin bok utifrån sina egna förutsättningar. Men vi ser nu senare på terminen att de gärna sitter med sina böcker och sina kompisars böcker på hemvisten och läser för varandra.

Kometen tre-fyras berättelse

Min bok

Allting har en början, i vårt fall var det barnens många böcker. Hur gick vi till väga? Vi bestämde ett gemensamt syfte för projektet för hela förskolan. Vi valde att skicka ut brev till alla vårdnadshavare och berätta om vårt projekt, samt be om att barnen skulle få ta med en bok till förskolan.

Vid höststarten började barnen komma med böcker. När barnen kom med sina böcker fotade vi barnen tillsammans med deras bok. Vi hade gjort iordning en magisk portfölj där barnen fick lägga sin bok. Vi ville att barnen skulle känna att boken var som en skatt, att de skulle få en känsla och förståelse för böckers värde. Bilderna på barnen och deras bok sattes upp på platsen där vi har vårt morgonmöte.

Vi läste barnens böcker i smågrupper, en bok i taget och vi arbetade med en bok under längre tid. I grupperna har barnen så småningom börjat våga ställa nyfikna frågor till varandra.

Från att ha läst boken flera gånger börjar vi att göra miljöer utifrån bokens bilder. I barnens presentationer har barnen fått presentera på olika sätt.

Alla barn är olika och vi har valt att se varje barns behov som har mynnat ut i olika uttrycksformer.

De barn som inte är så framåt har visat mod att berätta. Ett barn berättade om sin bok utifrån en enda bild. Flera av barnen har valt att ”låtsas läsa” för sina kamrater. Vi ser att alla barn, oavsett kön är fångade i berättelserna. Vi ser ett större intresse för att berätta för varandra och att lyssna på varandra.

Alla vill berätta på vårt morgonmöte de berättar vad de har gjort och vad som hänt.

Boken blir levande i miljön

Barnen har fått skapa tillsammans. De har fått en introduktion, sen har de målat och skapat olika bilder kopplat till böckerna.

Vi har skapat många olika miljöer både inne och ute kopplat till böckernas handling. Vi såg vikten av att byta miljöer för att hålla igång projektet. Det har bundit ihop vårt projekt och främjat barnens kreativitet, hälsa och motorik. I ateljén har barnen fått uttrycka sig i färg och form och utmana sin kreativitet på olika sätt, detta har skett i små och stora grupper. Vi har använt det som har skapats till våra miljöer, ex Frostträdet, Frostslott, snöflingor, Aladdins matta, Aladdins lampa, pippi pengar. Dessa har vi börjat introducera i vårt projekt och vid dramatisering och projicering.

Ett av barnen har med sig en bok som heter ”*De tre små vargarna och den stora stygga grisen* av E Trivizas/ H Oxenbury. Där ser vi att barnen växer i sin identitet och spelar olika karaktärer, de pratar om känslor och uppmärksammar olika beteenden. Vi har gett barnen en ordförståelse genom att uppmärksamma orden i böckerna, vi ser att alla barnen får ett bredare ordförråd samt förståelse för det skrivna språket. Vi lyssnar in barnen och deras tankar. Vi uppmärksammar att olika barn har olika intressen som fångar deras nyfikenhet. I projektet ser vi alla barn och ger dem förutsättningar att känna delaktighet. Vi har märkt att vi fångar fler barn genom att utveckla idéer till handling, samt att vi hämtar inspirationen från böcker till miljöer.

En ny miljö som har fångat många av våra barn är byggprojicering, vi har utgått från barnens bilder och de har byggt utifrån de material som vi har försett dem med. Nästa steg har varit att barnen har önskat bilder från sin erfarenhetsvärld. Det innebär att vi måste tillföra nytt material och tänka nytt.

Förskolepersonalen behöver kunna hantera likheter och olikheter i ett gränsöverskridande arbetssätt för att barnen ska få likvärdiga möjligheter och för att barnens kulturella kapital ska tas tillvara.

Språk, lärande och identitet s. 5 https://larportalen.skolverket.se

Barnen och vi pedagoger har via leken skapat nya miljöer som stimulerar barnens lärande. Vi tillsammans har tillfört ett sammanhang och ser att alla barn växer och ges möjlighet att utmana sin kreativitet och motorik. Barnen kommer med idéer vad som behövs i projektet, vi ser att barnen har fått leva ut böckerna och det har blivit viktigt för dem.

> Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. Barn har rätt till delaktighet och inflytande. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck
>
> för ska ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av utbildningen. s. 16
>
> Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva gestalta och kommunicera genom olika estetiska uttrycksformer. s 9
>
> Läroplanen för förskolan 2018

Morgonmötets betydelse

På våra morgonmöten synliggör vi vad som ska göras. Vi uppmärksammar alla barn och de barn som inte kommit. Vi har en gemenskap där alla barn blir sedda och får talutrymme. Vi strukturerar upp dagen tillsammans, sjunger på olika språk, läser böcker, har matematik m.m. Vi använder oss av bildstöd och ger barnen ett förtydligande. Vi ser att barnen lär sig och visar intresse för bildstöd, de hjälper varandra. På morgonmötet får barnen vara delaktiga i planering och framförhållning.

Tillsammans har vi gett barnen förståelse för att det finns olika böcker och barnen har fått nya upplevelser. Vi har sett att barnen fångas av magiska och spännande äventyr samt böcker som har djurmotiv. Vi har hört att barnen pratar om varandras böcker, de ställer frågor till varandra och de har en förståelse för innehållet. Boken har fått ett värde. Barnen har fått möjlighet att framföra sin bok på sitt sätt. Barnens böcker har gett barnen större självförtroende, det bidragit till en personlig utveckling.

Processen alla är vi olika

Vi pedagoger ställde frågan: Hur ser Aladdin ut? Vi pratar om ansiktet, hur ser vi ut? Barnen får titta på varandra och fundera på hur de ser ut när de visar känslor. Vi pratar om ansiktsform, vi tittar i speglar och pratar om ögonfärg och hur ögat ser ut. Barnen benämner hals och nacke, de pratar om hudfärg och jämför, de ser att ett barn har samma hudfärg som Aladdin. Barnen benämner ögonfransar och ögonbryn. Samtalen som blir innan barnen börjar måla är givande. Vi filmar när barnen målar och lyssnar in de berättelserna som kommer när de målar. Barnen tittar noga i spegeln och testar med munnen och gör olika uttryck. De jämför hårfärgen med Aladdin. De är noggranna, de vill ha med ögonbryn och tänder. De säger; *mina tänder är jättehårda, jag nästan bet mig*! De pratar om tandstorleken. De känner på tänderna och säger att de sitter fast. De fascineras av olika saker och uppmärksammar olikheter och likheter. De resulterar i att barnen gör sitt eget självporträtt.

mina tänder är jättehårda, jag nästan bet mig

Olika världar med hus och berättande

Barnen målade toalettrullar, där barnen klistrade på sina egna självporträtt, tillsammans diskuterade vi kring barnens utseende. Barnen blandade färger efter hudfärger, de tycker om att blanda färgerna. Barnen har fått välja en låda där de har sina egna tillverkade ”självporträtt”. Vi funderar på hur materialet tilltalar barnen? Att öppna och stänga lådan var ett företag. De provade olika tekniker och upptäckte hur man bäst öppnar lådan. De dekorerade sina lådor, målade mönster på tyg och klippte för att sen klistra fast på sin låda. Ett barn gjorde ett träd med fler lager tyg och satte på sin låda.

Vid ett tillfälle lekte fyra barn med lådorna, de låtsas att det är hus, de ställer lådorna som en liten by, de leker att de går hem till varandra. De uttrycker; *Kom hem till mig. De ropade kom hem till mig, kom nu älskling*. Barnen utrycker själva vad de vill och behöver. de efterfrågar något som de vill ha. De kommunicerade och pratade, alla var delaktiga i leken, det var 4 barn som lekte tillsammans. De lyssnade på varandra hur de förklarade och diskuterade kring rummen och möblerna i deras hem. Tre barn lekte med husen och sina jag. Vill du komma hem till mig, jag bor nära dig. De satte ihop husen och sa att det var två hus i ett. *Kolla jag får imma på taket.*

Barnen har börjat berätta om inredning hemma, alla har något att berätta. Barnen pratar om hur rummen ligger hemma, vilka rum som ligger intill varandra. Vi inreder olika rum i våra hus, vi skapar rummen i husen utefter vad barnen berättar. De har tillverkat kylskåp, fläkt, tv. Vi tillverkade mat till kylen, vi pratade om vad vi har i våra kylskåp, återigen hade alla barn något att berätta. Vi använder återbruksmaterial. Vi hör att barnen tänker kring material och att de kan användas till så mycket. De klipper mycket i många olika material.

Barnen visar på sina erfarenheter kring vad som finns i ett hem. Alla barn har sina livsberättelser.

Kom hem till mig, kom hem till mig, kom nu älskling.

De leker med husen, när de leker tillför de och blandar många olika material.

Vi hör hur barnen diskuterar med varandra kring husen och hur olika de bor, de jämför med varandra och lyssnar in varandras tankar. De förklarar och minns från tidigare hus de bott i. När vi var i skogen såg barnen fågelholkarna och myrstacken, de började prata om vart djuren bor. Vi diskuterade vem som bor i husen och myrstacken och att det fanns små hål och att myrorna bygger. De började prata om hålen och vad det fanns för olika rum i de olika hålen. Vi fick syn på en ekorre och började prata om vart den bor. Barnen visar en omtanke om smådjuren i vår närmiljö. De är försiktiga och varsamma. De bäddar ner dem och gör hus åt dem. Vi ser nya konstellationer i leken utifrån det de är intresserade av. Nya barn som tillkommit under terminen har hittat in i leken och det som skapas av kreativitet i de ”världar” barnen bygger upp.

Projicering

Efter vilan var två barn själva inne. Vi projicerade upp ett vattenfall, barnem möts i sitt eget berättande. Barnen började associera och de berättade för varandra utifrån sin erfarenhet och fantasi!

- *Häxan på i prinsessans slott och snön finns på prinsessan.*
- *och jag vet var vargar bor!*
- *Han har svart hår, Snövit!*
- *men jag vet var vargar bor och det är verkligen långt bort!*
- *I SKOGEN!*
- *Nä, jag ska berätta! För längesedan så var min farfar i den skogen och vet du vad som hände då?*
- *En gång kom det en spindelman till skogen!*
- *Men vet du,*
- *När min farfar var i vargskogen så räddade JAG honom från alla vargar! Och jag vet var häxans vargar bor! I en farlig skog och det var längesedan jag var i den skogen. Och DÅ kom min pappa och räddade mig. Han var SÅ MODIG för alla vargar!*

Vi ser att barnen känner sig trygga i sitt berättande. Det är livsberättelser. De lyfter fram både sagofigurer, familjemedlemmar och sig själva.

Resor

Barnens böcker har varit en tillgång och återkommande hela tiden i vårt projekt. Utifrån ett barns bok, projicerade vi upp en bild på en bussresa. Barnen byggde upp bussen intill projiceringen. Barnen förklarade att det behövdes lyktor fram på bussen. Barnen pratade om att de behövde en ratt, de tog en träskiva. De såg olika detaljer från filmen, andra bussar, bilar. De dukade upp fika och satte sig och fikade.

Vi ser många barn leka, vi hör hur de leker ”åka bil”, de går in i leken och säger, vi måste ta på bälte, vi ska åka fort. Barnen leker även åka tåg och flyg. Vi stöttar leken genom att projicera upp filmer, barnen väljer olika platser de vill åka till; Halmstad, Thailand, Göteborg. Göteborg känner flera barn igen. Ett barn säger; *jag åker till snickerboa*. De har erfarenhet av och en förståelse för att man kan ta sig till olika platser. Ett barn sitter och bygger, barnet har ett annat modersmål och pratar sitt modersmål, pedagogen upprepar orden barnet säger. Ett barn stod intill och lyssnade och försöker förstå vad som sägs, barnet säger; *men han pratar ju på ett annat språk*. Pedagogen berättar för barnet att det andra barnet kommer från ett annat land och benämner landets namn. Barnet hade aldrig hört om det landet.

Från att ställt stolar på rad, har barnen börjat bygga tåg med flera olika material. De använder, rör, stolar, gaspedal. Ett barn sa; *min pappa har åkt nattåget, då sov han på tåget. Det har pappa berättat för mig*. Vi byter till nya platser som tåget går till. De tar med sig leken ut och när de cyklar benämner de olika platser de är på väg till.

Delaktighet av vårdnadshavare

Vi pedagoger har varit öppna i vårt berättande kring vårt gemensamma projekt, vi har arbetat för att få med vårdnadshavarna på tåget. Vi har bjudit in barnet att dela med sig till sin vårdnadshavare vid hämtning genom att fråga; *vad har vi arbetat med idag?* Vissa barn har gärna berättat och vi pedagoger har stöttat upp dem. Vi har visat på att det är viktiga saker som sker på förskolan. Lärplattformen Delta har blivit en viktig del i vår process, de barn som inte kan eller vill berätta har Delta att påvisa sitt lärande på. Detta har varit mycket betydelsefullt för de barn som har svenska som andra språk men självklart för alla andra också. Vi har även skickat med bilder hem för att få en dialog med vårdnadshavare och vi har uppmuntrat till att skicka bilder till oss via mobil Vi har skrivit ut bilderna och satt upp dem tillgängliga för barnen att ta del av och berätta om. I digitaliteten har barnen bjudit in sina föräldrar och visat sina syskon. Denna miljö har blivit en naturlig miljö.

Vi ser vikten av att ha delaktiga familjer, det pointerar även Lewis (2020)

Pedagogernas processer

Barnen är vana vid att vi är med dem. Vi är med på olika sätt, helt delaktiga, backar och finns med i bakgrunden Vi får vara med och se och höra guldstunderna och stötta barnen att utveckla miljöerna utefter vad de leker. Vi har utvecklat vårt arbetssätt ute och tar med berättelserna ut genom att ta med olika material som skapar lek kring berättelsen. När man finns med hör man samtalen och ser möjligheter och kan stötta både med språket och socialt. Vi finns med barnen i deras utforskande både ute och inne och möter barnens frågor och tankar i det de är i. Vi för diskussion med barnen kring roller, ex kan man ha fler mammor? Vi tänker oss för hur vi pratar med barnen kring olika frågor i livet, ex livskamrat och att det kan vara på olika sätt?

Vi har sett att det har betytt mycket för vissa barn att leken får finnas över en längre tid. Barn som först har iakttagit har hunnit kliva in och vara med i leken både själva och med de andra.

När vi pedagoger är entusiastiska så smittar det av sig, det är av vikt att vi fortfarande är nyfikna och vill lära. Utifrån att vi lär tillsammans har vi fått vara med i varje barns egen läroprocess. Att som pedagog få utveckla sin reflektionsförmåga är en vinst för barnen och det gör vårt arbete så mycket roligare. När vi får vända och vrida på utmaningar så utvecklas vi som pedagoger. Vart ligger vårt fokus? Vi måste vara öppna för nya tankemönster och spår.

Vårt mål har varit att lyfta fram barnens egna berättelser och skapa nya berättelser samt att tillsätta material, vara med i leken och utforskandet. Deras fantasi har utvecklats, de vill berätta sina erfarenheter.

Kometen fems berättelse

Presentationer

Barnen har fått presentera sina böcker. Presentationerna har utformats på olika sätt, en del barn har velat att vi ska läsa och en del vill att vi projicerar upp bilder från boken. En del barn har velat ha både läsning och bildpromenad via projicering av bilderna. Presentationen har pågått vid ett eller flera tillfällen. Vi har sett hur entusiastiska barnen är och följer med. Ett exempel på det var ett barn som med stor glädje presenterade sin bok om dinosaurier. Det skapade intresse hos fler barn som fann det intressant. De barn som har ett annat modersmål har presenterat sin bok på sitt modersmål för några barn först. Sen har vi tillsammans tittat igenom samma bok på svenska med hjälp av projicering. Vi ser att vissa ord har varit nya och ovana för barnen. Det har varit värdefullt att se bilden stort via projicering och få bildsamtal kring vad man ser. Barnen upptäcker olika saker på bilderna, ibland är det inte det som ligger i förgrunden utan det som ligger i bakgrunden, de uppmärksammar olika saker utifrån sina egna erfarenheter. Det har krävt koncentration, en del barn har tagit en paus och sen kommit igång igen och sett ytterligare något nytt. Barnen har diskuterat emellan varandra om böckerna och karaktärerna ex mamma mu och kråkan och om de är tjej eller kille. De funderar kring sina erfarenheter även här och kommer fram till något tillsammans. Vissa barn har verkligen glänst över sina böcker, det har blivit guldstunder för dem att få presentera. Barnen har visat intresse och respekt för sina kompisar när de har presenterat sin bok. Presentationerna har fått ta tid, det har tagit en hel termin att presentera alla böckerna. Barnen har varit stolta över sin bok, de har ägt sin egen bok. Boken har fått en given plats i barnens bibliotek. Vi hör barnen prata och fråga varandra om de får titta i varandras bok. De vet vems bok som är vems. De har tittat i böckerna när som helst och har bett oss att vi läsa. Vi ser att nyfikenheten och intresset för böcker har ökat. Boken har inspirerat dem i leken, särskilt dinosaurieböckerna. Barnen har gått in i olika roller. Vi har utvecklat miljöerna och skapat material så att barnen kan fortsätta sina lekar. I leken har vi använt oss av bilder från böckerna både i smått och stort genom att projicera upp dem så att en lek kan starta utifrån bilden. Vi ser att barnen fascineras av djur och skapar bostäder till dem i sin bygglek. Utifrån intresset för dinosaurierna gjorde vi smågrupper under en tid där vi gjorde dinosaurier i lera, målade, klippte och skapade en bakgrund.

Vi är dinosaurier

Vi pedagoger ser att djur finns med överlag i all rollek. Vi har skapat möjligheter för barnen att få utrymme och lekro att leka det de är inne i. Vi har skapat miljöer där det finns rekvisita och möjlighet att leka utifrån det som har kommer fram av intresse från böckerna. Exempel på rekvisita är dinosaurier masker som barnen gjort. Vi har även tagit med rekvisita till skogen för att kunna fortsätta och ha med leken där.

Vi ser att barnen går in i olika roller i sin lek. När de kliver in i varandras lekar frågar de; - *vilken roll får jag ha*. Ibland ber de om att få ha en roll som inte är given i den leken som leks, vi har då sett att barnen anpassar så att rollen kan fungera i leken. I leken har vi sett vilken kunskap barnen har om dinosaurier. De leker och härmar ljud och rörelsemönster, de brottas som de har uppfattat att dinosaurierna gör. De går in i leken och det blir som en kamp, de tar på sig handskar, för övrigt behöver de ingen rekvisita. De har tydliga roller. De regisserar varandra, vi har hört dem säga; - då sa du till mig.

Barnen har frågat oss om olika fakta, vi har tillsammans letat fram fakta. Vi har åskådliggjort den fakta vi hittat på ett konkret sätt genom att mäta ut, måla upp och jämföra. Vi ser att barnen har fått en förståelse för vad måtten står för genom det vi har skapat i ”rätt” storlek. När barnen sitter och målar delar de tankar med varandra kring storlek, vad dinosaurier äter, de diskuterar och jämför kopplat till sina egna erfarenheter som att vissa äter gris och vissa inte.

För att barnen skulle få fördjupa sin lek utmanade vi några barn i taget att skriva manus och skapa rekvisita.

Barnen fick själva välja om de ville vara med i detta.

Några barn har även fått möjlighet att presentera sina kunskaper om dinosaurier för barn i en annan grupp som också varit nyfikna på dinosaurier. De har fått fota själva vad de vill ha med i sin presentation. De fotade dinosaurerna, fotstegen och hur vi mått ut längden på dem i korridoren.

Bland stenarna finns avtryck från förr

Som planerat kom en yrkesverksam konstnär till oss vid vårterminens start. Vid fyra tillfällen har hon arbetat med barnen. De har samtalat om våra olika grundfärger, hur man kan blanda för att få ännu fler färger och de har fått prova att måla och blanda själva.
När konstnären berättade om fossiler blev barnen intresserade, det blev en bra koppling till en bok som ett barn har haft med sig till förskolan. Barnet hämtade boken och letade fram en sida med fossiler på. Konstnären engagerade sig och tittade i boken tillsammans med barnen. Utifrån det igenkännande i boken, som alla barnen kände igen och det konstnären presenterade skapades ett gemensamt fokus och intresse, barnens igenkänning och intresse vävdes ihop med det nya som presenterades. Det blev bra samtal och jämförelser. Barnen fick se och känna på fossiler som var ”verkliga”. De kom på att de sett fossiler i sina trappor. Barnen rörde sin kropp och försökte åskådliggöra hur fossilen såg ut. Vi ser att en del barn bär på mycket fakta och uttrycker den verbalt, medan andra barn vill förstå sin omvärld via olika uttrycksformer och lek. Barnen fortsatte att prata mycket om fossiler. De anknöt till fossiler när de fick syn på annorlunda saker i skogen och på stenar som vi har inne. De upptäckte spår i stenarna och jämförde, tittade noga. När de tittar på fossilerna jämför de storlek och utseende. Det blev samtal kring trappor och om trappor som är gjorda av sten som har fossiler och trappor som är gjorda av annat material. Barnen jämförde material olika material som trappor kan vara gjorda av. De pratade om vilka djur de olika fossilerna kunde vara och hur de skulle kunna se ut. Vi satte upp bilder på olika fossiler från olika djur. Vi har tittat på svt play om framtidens djur.

Varför blir vissa fossiler? Vi har fortsatt att prata om varför vissa djur blir fossiler och hur skeletten ”överlever”

Ett barn kopplade avtrycken som blev i playdoodegen till dinosaurie-avtrycken vi gjort innan jul på fönstret Pärlbordet har blivit ett fossilbord.
Vi hör ständigt barnen prata om fossiler och de djur som vi tillsammans sökt fakta om. Vad är en fossil? Vi har sökt svar på nätet. Hur ser en fossil ut? Barnen har fått känna och ta del av en riktig ”bläckfisk” fossil. Vi har sökt i vårt närområde och barnen har letat på stengolv och trappor efter fossiler. Barnen har tillsammans med sina föräldrar undersökt fossiler i sin hemmiljö. Några barn har tagit kort och skickat till förskolan och någon har tagit med fossiler som de huggit ur hemma. Alla barn fick titta och känna på fossilerna.

Dinosaurier, isbjörnar och kaniner

Vi började att skapa en levande projektvägg där båda grupperna kunde mötas. Vi ser att barnen har fått utrymme att utveckla sin lek utifrån de böcker som de har haft med sig. Barnen leker gärna att de är djuren i en mamma, pappa barnlek. De tillför även egen rekvisita i sin lek som har påverkat leken i en fantasi och glädjefylld lek. Det är inte själva berättelsen som stått i centrum utan det är djuren i böckerna som har lyfts fram och där har berättandet och utforskandet varit stort.

Barnen har visat ett stort intresse för fakta om de djur som vi valt att titta närmare på. Djuren blir intressanta på många olika sätt, hur de lever, vad de äter etc.

Det har varit djuren som har blivit verktyget i projektet.

Tillsammans har vi utforskat vidare i nutidsdjur, dåtids djur och utdöda djur. Nutids djuren har det handlat om olika husdjur. Vilka husdjur har du hemma?

Dinosaurier har levt vidare under hela läsåret. tillsammans har vi skapat utrymme och miljöer som barnen kan vara i. Barnen har tillsammans skapat en stor dinosaurie med hjälp av hönsnät och papier maiche. de funderade på vilka färger de skulle måla dinosaurien i. de blandade färg, de tänkte till och blandade, alla blandade sin färg. De uppmärksammade detaljer hur den ska se ut. De tänkte kring tänder, haka, formen på huvudet. De arbetade noggrant och samarbetade, fördelade sig runt och klättrade upp för att nå. De pratade om penslar, de valde

efter utseendet, vilken som ser fin ut mer än vilken bredd. Dinosaurien fick sen flytta in i en miljö. Miljöerna har växt fram med isbjörnen, kaninen, dinosaurien och en koja. Barnen har lekt i de miljöerna som vi tillsammans har skapat och barnen har haft med sig eget material och lekt med, detta gör att materialet ständigt förändras. Deras idéer och tankar har utformat det som vi jobbat med. De flyttar in nya djur i miljöerna, tar in båt, brunbjörn. De använder sig av sakerna i miljöerna och tar med till andra miljöer. De funderar kring vad som fungerar och i de olika miljöerna. Ett barn ifrågasatte en gren som kommit in i isbjörnsmiljön och tycker inte den passade i snö-landskapet. De vågar säga vad de tänker. De vågar framföra. De är självständiga. Vi ser att miljöerna stöttar barnen i leken, de tillför egna saker in i miljöerna. Det är djur de tillför. Miljöerna har blivit en hjälp för nya barnen som kommit in i gruppen. De möter miljöerna, förstår dem och tillför djur i dem också. När vi har varit ute i skogen möter de djur och samtalar om djuren där. Skogsbesöken har inspirerat barnen att tillföra ännu fler djur in i miljön. De diskuterar kring djurens liv och förklarar om djurens liv. De uppmärksammar utseendet och hur de lever. De säger; det är en hona och baby. De ber om att få titta på filmer om djur för att få lära sig om hur de lever. De flyttar in olika djur och leksaker i leken tex i kaninhuset. Alla barnen engagerade sig.

Barnen fick besöka riktiga kaniner. Barnen fick känna på kaninerna och möta dem live. Vi kunde se vad kaninerna gillade att äta, hur de lever och vad de behöver för att leva. Efter besöket ser vi en ännu större nyfikenhet hos barnen. Leken fick nytt liv. Barnen pratar om kaniner och vad de äter hemma hos de som har kaniner, de jämför sina olika erfarenheter tillsammans med varandra. De har uppmärksammat att de äter olika. Även de barn som inte har kanin hemma har inspirerats till lek.

Då vi arbetat med djur och fakta, så har vi lyft upp djurens betydelse och om att vi ska vara rädda om dem samt hur viktig naturen är för djuren som lever i den. Tex att vi lägger tillbaka insekter som vi tittat på där de trivs. Vi har plockat upp skräp för att undvika att djur äter och trampar i det. Även olika fakta filmer har gjort att barnen reflekterat över hur vi människor och djur samverkar och hur det påverkar dem både negativt och positivt.

Vartefter våren har kommit har barnen mött fler och fler insekter ute.

Delaktighet av vårdnadshavare

Vi har använt vår lärplattform Delta för att nå ut till vårdnadshavare, där vi visar vad vi jobbar med och hur det fortskrider som en process. Vi använder oss av den dagliga kommunikationen och bjuder in dem för att visa vad vi har gjort. Vi upplever att barnen varit delaktiga när de berättat hemma vad vi har gjort, och beviset vi kan se är genom de bilder som vi fått från sms på tex sten fossiler.

Pedagogernas processer

Vi upplever att de stora barnen har visat ganska tydligt vad de är intresserade av genom våra böcker. Vi har gett dem tid att få presentera böckerna för sina kompisar och vad i böckerna som intresserar dem. Det har gett oss tankar och idéer om vad vi ska planera och erbjuda dem för att stötta dem i deras intressen. Vi har skapat miljöer och rekvisita allt efter, som de kan leka i. Det har i sin tur gjort att vi kan se vad de gillar och vad vi behöver förända och lägga till.
De digitala verktygen har hjälpt oss vidare i våra frågeställningar som vi möter tillsammans med barnen, t.ex har vi sökt fakta om dinosaurier. Hur ser dagens dinosaurier ut, hur har de utvecklats vidare? Varför blev vissa dinosaurier fossiler och vissa inte? Hur stora är vissa djur och vad äter dem mm.
Positivt för oss pedagoger har varit enkelheten och tillgången till en ateljé. Vi har utnyttjat den mycket och använt oss av många olika uttryckssätt. Vi har lärt oss tillsammans, barn – pedagog men också pedagog – pedagog.
Under året har vi fått till oss mycket bra litteratur. Litteraturen som har presenteras för oss under läsåret har hjälpt oss vidare i våra projekt. De har gett oss tips om hur vi kan utveckla vårt arbete vidare tillsammans med barnen.

Sammanfattning

Vi kan tydligt se att vårt gemensamma syfte har stöttat vår resa, processerna varierar emellan hemvisterna, stundtals liknar de varandra och sen tar de helt olika vägar och uttryck.

I vår sammanställning beskriver vi hur vi har tagit oss an böckerna, det ser olika ut, vi möter barnen där de är och vad de behöver. Alla hemvister beskriver böckernas inverkan och betydelse för barnen. Barnen visar en stolthet över sin berättelse via sin presentation. Barnen har presenterat sin berättelse strukturerat och spontant genom att dela och berätta för varandra. Stoltheten över sin bok har gjort att de vågar.

Att projektet har fått ta tid och vikten av att upprepa har varit viktigt för resultatet. Alla barn har fått möjlighet att ta till sig berättelserna när de har varit beredda. Vi beskriver barn som vuxit med uppgiften och utmanats i sin självständighet. Barnens kunskaper och erfarenheter har tagits tillvara, deras livsberättelser har blivit en del i undervisningen. Det visar på att det är olika för olika barn.

Alla hemvister beskriver miljöernas betydelse för lärandet, barnens delaktighet i utformandet, och böckerna visar sig i barnens lekar. Barnen har haft tillgång till material och varit med och samlat in det. Vi pedagoger har varit med och stöttat barnens idéer och fantasier så att de har gått att leka, förverkliga. Berättelserna har varit levande i hela utbildningen. Vi har tagit med berättelserna till de plaster som vi besökt och det som skett där har fått följa med tillbaka till förskolan.

> *Barnens liv är en odelbar enhet. De rör sig snabbt och lätt från ett ämne till ett annat, lika lätt som från en plats till en annan, men är inte medvetna om några övergångar eller avbrott. Det finns ingen medveten isolering, knappast någon medveten avgränsning.* (Dewey 1980)

En röd tråd är projicering för hemvisterna, bilder från berättelserna som sedan vidareutvecklats till att vi far på resor i olika fordon, möter olika djur och lär oss om vår omvärld. Barnen har byggt och konstruerat till projiceringarna. De har klivit in i projiceringarna. Projiceringarna har stöttat barnen i deras berättande och det har skapat samtal emellan barnen.

Vi ser att barnens fantasi och nyfikenhet om fakta går hand i hand.

De har visat nyfikenhet över det talade och skrivna ordet, tecken, samt symboler och vi ser hur deras språkmedvetenhet har utvecklats.

Andra uttrycksformer som har varit levande i projektet är; lera, sång, drama, dans, färg och form, att skapa stort och smått.

Hundraspråkligheten har utvecklats till att bli en naturlig del i det vi gör.

Hemvisterna beskriver vårdnadshavarnas delaktighet på olika sätt och vi är på gång där. Vi möter vårdnadshavare som visar intresse. Ett viktigt verktyg är Delta samt mobilens kamera.

Litteraturen som vi läst under året visar sig i verksamheten, när teori omvandlas till praktik och man ser processerna. Det är en morot för pedagogerna.

Referenslista

Skolverket (2018) Läroplan för förskolan Lpfö 18 Stockholm Skolverket

Skolverket lärportalen(2018) Språk-, läs- och skrivutveckling – Förskola Modul: Flera språk i barngruppen Del 3: Språk, lärande och identitet Oktober 2018 https://larportalen.skolverket.se

Individ skola samhälle John Dewy 1980